

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра психології (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис)

М.Є. Жидко
(ініціали та прізвище)

« 31 » __серпня__ 2023 р.

**СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Політологія

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 053 Психологія
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Психологія
(найменування освітньої програми)

**Рівень вищої освіти:
перший (бакалаврський)**

Силабус введено в дію з 01.09.2023 року

Харків – 2023 р.

Розробник: Селевко В.Б., к.філос.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри психології
(№ 704)

Протокол № 1 від « 31 » серпня 2023 р.

Завідувач кафедри канд. психол. наук, доц.
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Ю. І. Гулий

(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

здобувачка групи 760пм (каф. 704)

(підпис)

В.А. Переверзєва

(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Селевко Володимир Борисович, к.філос.н., доцент, v.selevko@khai.edu

Сферу наукових інтересів становлять проблеми банкрутства державних підприємств в умовах військового стану.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна 5

Обсяг дисципліни: 3 кредитів ЄКТС/90 годин, у тому числі аудиторних – 48 год., самостійної роботи здобувачів – 42 год.

Форма здобуття освіти – *денна*

Дисципліна *обов'язкова*

Види навчальної діяльності – *лекції, семінарські заняття, самостійна робота здобувача.*

Види контролю – *поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).*

Мова викладання – *українська*

Пререквізити – знання основ правознавства та філософії

Кореквізити – знання основ правознавства, філософії та політичної психології, соціальна психологія, юридична психологія, соціологія та основи демографії, конфліктологія

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: є формування знань про політологічні надбання у світі, як специфічну функцію й модель людської діяльності; ознайомлення із методикою аналізу й вивчення політологічних здобутків українського народу, особливостями розвитку політики, в контексті світової політичної думки. Навчальна дисципліна ставить за мету підготовку кваліфікованих фахівців для органів та установ державної кримінально-виконавчої служби України й інституту пробації.

Завдання:

- допомогти у засвоєнні здобувачами об'єктивної історичної закономірності становлення державно-правових форм організації суспільного життя;
- сформуванати навички орієнтування у складнощах правової методології сучасних концепцій, що пояснюють сутність та призначення держави, права, правових явищ;
- обґрунтувати конкретні державно-правові погляди;
- визначити новизну, оригінальність і соціальну цінність концепцій і поглядів;

- сприяти оптимальному використанню історичного досвіду правового розвитку демократичних країн, що має практичне значення для вдосконалення процесу вітчизняного державотворення.

Компетентності, які набуваються:

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК)

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

Очікувані результати навчання:

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль I. Загальна частина

Тема 1. Предмет політології. Еволюція політичної думки. Предмет політології. Становлення політології як науки. Зв'язок з іншими науками. Двоїстий характер політології. Методи політології. Еволюція політичної думки. Політична думка Стародавнього світу. Політичні ідеї Середньовіччя, доби Відродження Нового часу. Розвиток української політичної думки.

Тема 2. Політична влада. Політика як соціальне явище, наукова теорія і мистецтво. Місце і роль політичних відносин у системі суспільних відносин. Структура політичної науки. Місце політології в системі соціальних і гуманітарних наук.

Об'єктивна необхідність, види і форми влади. Джерела влади. Специфіка політичної влади. Функції політичної влади. Типи панування і типи політичної могутності. Ефективність політичної влади і фактори, що неї визначають. Легітимність влади. Шляхи легітимізації влади.

Тема 3. Політична система суспільства.

Політична система і її завдання в суспільстві. Структура політичної системи і взаємозв'язок її елементів. Типологія політичних систем. Політичні

системи і політичні режими. Тоталітарні й авторитарні політичні системи. Їх спільні риси і характерні особливості. Посттоталітарні політичні системи. Реформаторські можливості авторитаризму. Ліберальна політична система і її особливості. Демократична політична система. Демократія як форма політичної самоорганізації суспільства. Ціннісні обґрунтування демократії. Система розподілу влади, стримування і протидія. Економічні і соціальні передумови демократії. Розмаїтість моделей сучасної демократії. Особливості переходу до демократії в посттоталітарних країнах.

Тема 4. Політичні партії та їх роль в суспільстві.

Політичні партії. Історичні форми партійних організацій. Функції політичних партій. Політичні партії як невід'ємна складова частина механізму сучасної демократії. Класифікація політичних партій. Кадрові і масові політичні партії. Вибірчі системи. Особливості функціонування політичних партій у політичній системі конкретної країни. Громадсько-політичні об'єднання і рухи в політичній системі. Партійні системи. Однопартійна, двопартійна, багатопартійна системи. Особливості і тенденції розвитку партійних систем у сучасному світі.

Модуль 2.

Змістовний модуль 2.

Тема 5. Роль держави в політичному житті суспільства.

Держава як основний інститут реалізації влади. Основні теорії походження держави й історичних типів держав. Основні ознаки держави: територіальний імператив, суверенітет, монополія на легітимне насильство, абстрактність, загальність права і закону. Функції держави. Структура державного механізму. Форми правління і форми державного устрою. Співвідношення гілок влади в парламентській і президентській республіках. Правова держава, її основні інститути, принципи і цінності. Соціальна держава. Держава і громадянське суспільство.

Тема 6. Політичні еліти та політичне лідерство Основні положення теорії еліт як напрямку політичної думки.

Типологія політичних еліт. Завдання політичної еліти в суспільстві. Політичне лідерство. Основні теорії лідерства. Об'єктивні і суб'єктивні характеристики лідерства. Функції політичного лідерства в суспільстві. Специфіка політичного лідерства в конкретних політичних системах

Тема 7. Основні течії сучасної ідейно-політичної думки.

Поняття політичної ідеології. Сутнісні характеристики політичної ідеології, її складові елементи і структура. Основні завдання, призначення і функції ідеології в суспільстві. Історичні форми політичних ідеологій: лібералізм, консерватизм, комунізм, соціал-демократія. Основні ідеологічні концепції в сучасному світі. Їх основні принципи, установки і підходи до визначення суті політики, держави, його інститутів, проблем взаємини особистості, держави і суспільства, прав людини, волі, рівності, справедливості. Особливості сучасних ідеологічних процесів.

Тема 8. Євроінтеграційна політика України: виклики та перспективи. Міжнародна політика. Геополітика.

Курс України на європейську інтеграцію. Розвиток нормативно-правової бази. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Розвиток єврорегіонів Європейського Союзу та України. Міжнародне співробітництво регіонів. Міжнародні відносини і міжнародна політика у політичному житті суспільства. Сутність поняття та становлення і розвиток міжнародного права. Україна в міжнародних правових відносинах. Предмет і об'єкт геополітики. Основні підходи до геополітичного структурування світу. Закон дуалізму стихій Суші і Моря. Сухопутна та Морська могутність. Глобалістика. Глобальні проблеми сучасності та шляхи їх вирішення.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Тема 1. Предмет політології. Еволюція політичної думки. Предмет політології. Становлення політології як науки. Зв'язок з іншими науками.	4
	Тема 2. Політична влада. Політика як соціальне явище, наукова теорія і мистецтво. Місце і роль політичних відносин у системі суспільних відносин. Структура політичної науки. Місце політології в системі соціальних і гуманітарних наук.	4
	Тема 3. Політична система суспільства.	2
	Тема 4. Політичні партії та їх роль в суспільстві.	4
	Тема 5. Роль держави в політичному житті суспільства.	2
	Тема 6. Політичні еліти та політичне лідерство Основні положення теорії еліт як напрямку політичної думки.	2
	Тема 7. Основні течії сучасної ідейно-політичної думки.	2
	Тема 8. Євроінтеграційна політика України: виклики та перспективи. Міжнародна політика. Геополітика.	4
Разом		24

Модульний контроль.

5. Індивідуальні завдання

Навчальним планом не передбачено

6. Методи навчання

Лекції, семінарські заняття, практична робота

7. Методи контролю

Модульний контроль, іспит

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0...1	5	0...5
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0...4	4	0...16
Модульний контроль	0...10	1	0...10
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0...1	11	0...11
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0...4	8	0...32
Модульний контроль	0...26	1	0...26
Усього за семестр			0...100

Білет для іспиту складається з 2 теоретичних питань, тестових завдань і 1 практичного завдання (30 б+30 б+10 б+30 б)=100 балів...

Під час складання семестрового *іспиту* здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Відповідно до п. 3.2. Положення про рейтингове оцінювання досягнень здобувачів у Національному аерокосмічному університеті ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» студенту можуть призначатися бали за інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, які нараховуються та можуть бути враховані у загальній оцінці за семестр. Бали зокрема можуть призначатися за такі активності, пов'язані з навчальною дисципліною, як:

- участь у науковому комунікативному заході (конференції, семінарі, круглому столі тощо) із написанням тез наукової доповіді за предметом навчальної дисципліни (20 балів);

- участь у другому турі Всеукраїнської олімпіади відповідного напрямку 20 балів);

- участь (прослуховування) не менше у 5 вебінарах, пов'язаних з навчальною дисципліною (3-15 балів);

- участь у тренінгу, пов'язаному з навчальною дисципліною (15 балів);

- проходження он-лайн курсу, пов'язаного з навчальною дисципліною (20 балів);

- участь та отриманні рейтингового місця у тематично пов'язаному із предметом навчальної дисципліни студентському конкурсі (30 балів);

- розробка та створення дидактичного матеріалу за тематикою предмету навчальної дисципліни (15 балів) (підтвердження - дидактичний матеріал);

- проведення правоосвітнього заходу із учнями шкіл та інших навчальних закладів за тематикою навчальної дисципліни (20 балів);

- написання реферату /презентації, доповіді (5 балів);

- участь у не менше заходах, що проводяться студентськими професійними об'єднаннями за спеціальністю (5-15 балів);

- інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, за попереднім погодженням із науково-педагогічним працівником, який викладає навчальну дисципліну.

Семестровий контроль (іспит/залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту/заліку. Під час складання семестрового іспиту/заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з тестового завдання (10 балів), двох теоретичних питань (60 балів) і одного практичного (30 балів)

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Здобувачі, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання

шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Дотримання вимог академічної доброчесності здобувачами під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни студенти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених «Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що роботи здобувачів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються «Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій

11. Рекомендована література

Базова

1. Історія вчень про державу і право: підручник / за ред. проф. Г. Г. Демиденка, проф. О. В. Петришина. Х.: Право, 2009. 256 с.
2. Історія української політичної думки : навч. посіб. / В.О. Копилов, І.І. Ковальова, Г.Ю. Каніщев та ін.. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т", 2017. – 141 с
3. Зінченко О. В. Петришин О. В. Історія вчень про державу і право: у таблицях і дефініціях: навч. посіб.. Х.: Право, 2012. 208 с.
4. Кормич А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. 4-те вид., доповн., у 2-х част. Київ: Алерта, 2015. 416 с.

5. Соціально-політичні течії сучасності / Копилов В.О., Ковальова І.І., Лобанова Л.А., та ін., всього 5 осіб. Навч. посіб. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2010. – 184 с.

6. Політична теорія і політична практика (Основні поняття): Навч. посіб. / В.О. Копилов, І.І. Ковальова, Л.А. Лобанова та ін. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2015. – 196 с.

Допоміжна література

1. Буричко З.О. Ліберальна концепція Б. Константа: людина – держава, відносини, детерміновані свободою. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. 2014. II(4), Issue: 23. С. 60-65.

2. Дергунова О. І. Джерела впливу психологічної теорії у сучасній юриспруденції. *Форум права*. 2017. № 4. С. 73–79.

3. Кравченко С.І. Концепція права Л. Фуллера: основоположні елементи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право»*. 2014. Випуск 29. Том 1. С. 24-27.

4. Політика як міжнародний процес: навч. посіб. / В. О. Копилов, Л. А. Васильєва, І. І. Ковальова, Л. А. Лобанова [и др.] ; М-во освіти і науки України, Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т". - Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т", 2016. – 159 с. - http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/Kopilov_Politika.pdf

5. Подковенко Т. О. Концепція свободи індивіда у творчості І. Канта. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2015. Випуск 1. Том 1. С. 45-49.

6. Ряшко В. І., Ряшко О. В. Діалектика взаємозв'язку держави і громадянського суспільства у «Філософії права» Гегеля. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ: Серія Юридична*. 2013. № 4. С. 505-514.

7. Толкач А. М. Проблема співвідношення світської та релігійної влади у трактаті «Захисник миру» Марсілія Падуанського. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3-1. С.75-77.

8. Томкіна О.О. Моральний облік влади у політико-правовій думці Індії та Китаю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Випуск 33. Том 1. С. 49-53.

9. Фаст О.О. Внесок Фоми Аквінського у формування концепції верховенства права. *Науковий вісник УжНУ. Серія: «Право»*. 2017. Вип. 43. Том 1. С. 44 – 47.

10. Юдін З. Європейський лібералізм ХІХ ст. та занепад доктрини суспільного договору. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. Випуск 1. Частина 1. С. 140-144. URL: http://vjhr.sk/archive/2017_1/part_1/27.pdf.